

OSZTÁLYOZÁS		Tárgy	725.092.1		
		Hely	1962		
OSZTÁLYOZÁS		Idő	1962		
OSZTÁLYOZÁS		Személy			
OSZTÁLYOZÁS		Helyszám			
Budapestre vonatkozó újságcikkek		Szerző:			
		Cím	Ami a régi utcanevek mögött van		
Budapesti kocsma		Forrás:	1962. jún. 14.		
		(Hely)			
Budapesti kocsma		(Idő)			
		(Köt. v. füz.)			
Budapesti kocsma		(Oldal)			

Mint Európa csaknem valamennyi régi városában, Pesten is rengeteg utca és tér kapta nevét az utca egyik házában levő nevezetesebb üzletről, vendéglőről, patikáról, vendégfogadóról, melyeket tulajdonosuk — a kor szokása szerint — nem a saját nevével, hanem egy általa választott jelképről nevezett el, s ezt köbe faragva házfalon, vagy cég-táblára festve, esetleg kiálló cégéren ábrázolta. A lakosság az ismert üzlet alapján jelölte beszédében — a jobb megtalálhatóság végett — a tulajdonképpen még névtelen utcákat. A név a közhasználatban meggyökerezett és nagyon sok pest-budai utca még ma is viseli régi nevét, bár sokszor némi változtatással.

Ime néhány példa:

A budai Attila utca nem közvetlenül a nagy hun királyról kapta nevét, hanem az utcában levő, egykori „Attilához” címzett kocsmáról, a Retek utca a „Fekete Retek” fogadóról, a Galamb utca a „Fehér Galambokhoz” címzett posztókereskedésről, a Sas utca a „Kék Sas” nevű boltról (egy ideig Három Feketelő utca volt a neve). Fogadóról nyerte elnevezését az Aranykéz utca, patikák adták nevét a Kígyó utcának és a Kígyó térnek, valamint a Krisztof térnek és az Angyal utcának. Az „Aranyzarvas” kávéház lett keresztapja a Szarvas térnek (ma Szebeny Antal tér), ugyancsak kávéháztól kapta nevét a várbeli Fortuna utca is. Még egy néhány mutatóvány a változatosságot nyújtó utca-elnevezésekről, a kocsmaokról: a „Vigadóhoz” kocsmáról — Vig utca „Két pipához” — Pipa utca „Két nyúlhoz” — Nyúl utca (ma Szamuely utca), „Két szívhez” — Szív utca, „Zergéhez” — Zerge utca (ma Paulay Ede utca), „A három dobhoz” — Dob utca, „A baltához” — a várbeli Balta köz, „A kék golyóhoz” — Kékgolyó utca. A Király utca névadója „Az angol királyhoz” nevű kocsmáról volt. Előbb Angol utca, majd Angol király utca, később Három király utca és végül jelző nélkül Király utca lett. A Medve utca a „Fekete medve”, a Kacska utca az „Arany kacska”, a Hold utca a „Holdvilághoz” címzett kocsmáról kapta nevét.

A „Pasarét” elnevezés — bizony nem török eredetű, mint azt hangzásából talán sokan vélik. Sem a török megszálláshoz, sem pedig a budai pasákhöz nincs köze. A rácok lakta alsóváros jószágainak legelője volt annak idején ez a dombos terület. Legelő szláv nyelven „pasa”. Mikor a császári katonaság Buda környékének első feltérképezését végezte, a térképező tiszték a területek elnevezéseit kényezőködés útján állapították meg. Így került a

térképre, majd ezáltal általánosan használatba, félig szlávul, félig német nyelven „Pasa Ried”, azaz „Pasarét”. (Ried = nádas, lág, zombék.)

A Zugliget valaha Mátyás király vadászterülete volt. Vadászkastélyának alapfalait néhány évtizeddel ezelőtt találták meg. Az egykorú krónikások szerint, a gyönyörű erdős környéken rengeteg vaddisznó tanyázott. Erre emlékeztet a még ma is forrásvizetontó, köböl faragott vaddisznófej. A krónikások feljegyezték, hogy a területet a vaddisznó jó rejtekeiről „Sawwinkel”-nek (disznózug) hívták. A múlt század elején Döbrentei Gábor nem békült meg ezzel az elnevezéssel. Izlését bántotta a vadkan, vaddisznó kifejezés. A „Sawwinkel” elnevezés első betűjét lefejtette és az így keletkezett „Auwinkel”-t (ligetzug) „Zugliget”-re magyarította.

A helyelnevezéseknél bizony sok szépen, magyarosan hangzó szóval találkozhatunk, amelyeknek azonban — akár egybeolvasva, akár részeiben elemezve — az égvilágon semmi értelme nincsen. Ezek közé tartozik a Lágymányos elnevezés is. A terület furcsa nevét a történelem nagyítóüvegén vizsgálva, fény derül az évszázadok homályából a Lágymányos szó eredetére.

Az 1960-as évek utolsó évtizedében sok balkáni — albánok, illirek, szerbek, bosnyákok és más délszlávok — menekült a törökök elől Magyarországra és telepedett itt meg. A török megszállás után jócskán elnéptelenedett országban szívesen látták őket. Budán a Tabánban önálló rác magisztrátus jött létre, a későbbi Rácváros. A budai kolónia élén a császár által kinevezett katonai parancsnok, a „Leutnani” (hadnagy) állott. A Leutnant szót a délszlávok népies kiejtéssel „Latyman”-ra torzították. A Leutnantnak, a rácok hadnagyának járandósági földje volt a későbbi Nádorkert és környéke. Ezt a területet „Latyman”-ról Latymanosnak hívták. Magyarosítva ebből keletkezett a „Lágymányos”.